

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף פה עמוד ב

משנה. אבר שיצא מקצתו חותך עד שמגיע לעצם וקולף עד שמגיע לפרק וחותר. ובמוקדשין קוצץ בקופיץ, שאין בו משום שבירת העצם. מן האגף ולפנים - כלפנים, מן האגף ולחוץ - כלחוץ. החלונות ועובי החומה - כלפנים.

גמרא. אמר רב יהודה אמר רב: וכן לתפלה. ופליגא דרבי יהושע בן לוי, דאמר רבי יהושע בן לוי: אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים.

רש"י מסכת פסחים דף פה עמוד ב

וכן לתפלה - העומד מן האגף ולפנים מצטרף לעשרה, והעומד חוץ לפתח - אין מצטרף.

תוספות מסכת פסחים דף פה עמוד ב

וכן לתפלה - פי' בקונטרס לענין צירוף ואין נראה דבאלו נאמרין (סוטה דף לח:): משמע סוגיא דגמרא דהלכה כר' יהושע בן לוי דאמר אפי' מחיצה של ברזל אינה מפסקת ובפרק כל גגות (עירובין צב:): משמע סתמא דגמרא דמחיצה מפסקת לצירוף דקאמר ט' בקטנה ואחד בגדולה אין מצטרפין ולענין שופר ומגילה נמי לא מצית לפרש דתנן בהדיא בפ' ראוהו ב"ד (ר"ה דף כז: ושם) היה עובר אחורי בית הכנסת או שהיה ביתו סמוך לבית הכנסת ושמע קול שופר או מגילה אם כוון לבו יצא ונראה לר"י דהכא מיירי לענין לענות יחיד קדושה ויהא שמה רבא מברך דאין מחיצה מפסקת לריב"ל ולרב יהודה מפסקת כיון דהוי דבר שצריך עשרה וכי היכי דלא מצטרף לא נפיק ידי חובה אבל שופר לא בעי עשרה.

תלמוד בבלי מסכת עירובין דף צב עמוד א

יתב רבה ורבי זירא ורבה בר רב חנן, ויתב אביי גביהו, ויתב וקאמרי: שמע מינה ממתניתין: דיורי גדולה בקטנה, ואין דיורי קטנה בגדולה. כיצד? גפנים בגדולה - אסור לזרוע את הקטנה, ואם זרע - זרעין אסורין, גפנים מותרין. גפנים בקטנה - מותר לזרוע את הגדולה. אשה בגדולה וגט בקטנה - מתגרשת. אשה בקטנה וגט בגדולה - אינה מתגרשת. צבור בגדולה ושליח צבור בקטנה - יוצאין ידי חובתן. ציבור בקטנה ושליח צבור בגדולה - אין יוצאין ידי חובתן. תשעה בגדולה ויחיד בקטנה - מצטרפין, תשעה בקטנה ואחד בגדולה - אין מצטרפין. צואה בגדולה - אסור לקרות קריאת שמע בקטנה, צואה בקטנה - מותר לקרות קריאת שמע בגדולה.

תוספות מסכת עירובין דף צב עמוד ב

תשעה בגדולה ויחיד בקטנה מצטרפין - דוקא ביחיד בקטנה אבל חמשה בקטנה וחמשה בגדולה אין מצטרפין וסיפא דנקט תשעה בקטנה ה"ה חמשה בקטנה אלא אגב רישא נקט האי לישנא והא דתנן בפרק כיצד צולין (פסחים דף פה:): מן האגף ולפנים כלפנים ומן האגף ולחוץ כלחוץ וקאמר התם רב בגמרא וכן לתפלה וריב"ל אמר אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים לכאורה נראה דלענין צירוף פליגי דלענין לצאת מודה רב דיוצא אפילו חוץ לבית הכנסת כדתנן בפרק ראוהו ב"ד (ר"ה דף כז:): היה עובר אחורי בית הכנסת ושמע קול שופר וקול מגילה אם כוון לבו יצא וקשיא דאם כן סוגיא דהכא כרב ובפ' אלו נאמרין (סוטה דף לח:): משמע דקי"ל כריב"ל גבי עם שאחורי הכהנים ומייתי סתמא דהש"ס ממילתא דריב"ל ונראה לפרש דלצירוף מודה ריב"ל דאין מצטרפין כדאמרין הכא ופליגי לענין לענות קדושה או ברכו דקי"ל במגילה (דף כג:): דאין דבר שבקדושה פחות מעשרה וקסבר רב מן האגף ולחוץ אינו יכול לענות דלא הוי בכלל צבור שבפנים וריב"ל סבר דאפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת והוי בכלל צבור לענין ברכת כהנים ולענות דבר שבקדושה.

שו"ת הרשב"א חלק א סימן צו

שאלת על מה שסמכו בכל גלילותינו שיהא שליח צבור עומד בתיבה שהיא גבוהה עשרה ורחבה ארבעה ושיש לה מחיצות גבוהות. ומוציא את הרבים בתפילה ועונין אחריו קדיש וכל דבר שבקדושה. ואי משום דרבי יהושע בן לוי (סוטה דף ל"ח ב) דאמר אין מחיצה של ברזל מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים. לא נאמר דברי רבי יהושע אלא בשיש עשרה במקום שליח צבור וכדעת הראב"ד ז"ל.

תשובה כל מה שאמרו בפרק כל גגות (דף צ"ג) בקטנה שנפרצה במלואה לגדולה לא אמרו אלא בבתים מוחלקים לפי שזה בפני עצמו לתשמישו וזה בפני עצמו לתשמישו. ואפילו הכי כל שנפרצה הקטנה במלואה לגדולה אנו רואין כאלו הקטנה פתחה של גדולה ורגלי הגדולה בקטנה. וכל שלא נפרצה במלואה זו בפני עצמה עומדת לתשמישיה וזו בפני עצמה. אבל התיבה עם היותה גבוהה ורחבה ובעלת מחיצות לא לתשמיש בפני עצמה עומדת אלא לתשמיש בית הכנסת ורגלי בית הכנסת בתיבה. ואפילו לרב דלית ליה דרבי יהושע בן לוי אינה מפסקת. והוא לה כתיבה שמניחין בה ספר תורה שאפילו היא גבוהה כמה אינה מפסקת. וכדאמרין בסוטה פרק אלו נאמרין (דף ל"ח ב') פשיטא אריכי באפי גוצי לא מפסקי תיבה נמי לא מפסקא. מחיצה מאי? ת"ש דאמר רבי יהושע בן לוי אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים. אלמא תיבה גבוהה יותר מקומת אדם דומיא דאריכא באפי גוצא קאמר. ואפילו גדולה שאינה נטלת ומפסקת בפני הטומאה כהיא תיבותא דאנחיה קמיה מיתא באינדרונא. דהכא תיבה סתם קאמר ואפילו הכי פשיטא להו דלא מפסקא ומשום דתשמיש בית הכנסת הוא. ותיבה זו ששליח צבור עומד לתשמיש בית הכנסת עושין אותה גבוהה כדי להשמיע הצבור ומכלל בית הכנסת היא. ומפני זה הרי הוא כאילו הוא בתוך הצבור. ולפיכך עונין אחריו אפילו אותן שבעזרות בין בעזרת אנשים בין בעזרת נשים. ובפרק החליל (דף נ"א ב) תניא רבי מאיר מי שלא ראה בדיופלוסטין של אלכסנדריא של

מצרים לא ראה בכבודן של ישראל וכו'. עד ובימה גדולה של עץ בנויה באמצע וחזן הכנסת עומד עליה והסודרין בידו. כיון שהגיע לענות אמן הלה מניף בסודרין והן עונין אמן. וסתמא חזן הכנסת ושליח צבור היו עומדין שם כדי שיהו הצבור שבסביבותיו שומעין קולו כעין תיבה שלנו. אלא שהוצרכו להנפת הסודרין מחמת הרחוקין וכעין שעושיין עכשיו. וכן פרש"י ז"ל שם בימה של עץ כעין אלמנברא שלנו. עוד אני אומר שאפשר לומר שכל שרואין אלו את אלו כאילו הן בבית אחד דמי ומצטרפין. ודומיא דזימון של ברכת המזון דתנן (ברכות פ"ז דף נ' ע"ב) שתי חבורות שהיו בבית אחד בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו הרי אלו מצטרפין לזימון. ולא תימא דוקא בבית ממש דבית אחד היינו בירה אחת. וכמו שאמר דקרו לבירה בית. וכן מבית לבית האמור בפסחים דהיינו מבירה לבירה אחרת. ומפנה לפנה ממקום אחד למקום אחר שבבירה דהיינו מאיגרא לארעא. ועוד דבירושלמי פירשו כן בביאור. דגרסינן התם רבי יונה ורבי אבא בר כהנא בשם רבי זעירא לשני בתים נצרכא. אמר רבי והן שנכנסו משעה ראשונה על מנת כן. אילין בית נשיא מה את עביד לון כבית אחד או כשני בתים? נימר אם היה דרכן לעבור אלו על אלו מזמנין ואם לאו אין מזמנין. רבי ברכיה מוקים לאמוריה על תרעא מציעאה דבי מדרשא והוה מזמנין על אילין ועל אילין.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכות השחר ושאר ברכות סימן נה

סעיף יג

צריך שיהיו (מח) כל העשרה במקום (מט) אחד ושליח צבור עמהם, והעומד בתוך הפתח מן האגף ולחוץ, דהיינו כשסוגר הדלת ממקום (נ) (יא שפה) [יד] פנימית * (נא) של עובי הדלת * ולחוץ, כלחוץ.

סעיף יד

מי שעומד אחורי בהכ"נ יב וביניהם חלון, אפילו גבוה כמה קומות, אפילו אינו רחב ארבע, ומראה להם פניו משם, (נב) מצטרף עמהם לעשרה. הגה: (נג) גגין ועליות אינן בכלל [טו] בית, והעומד עליהם אינו מצטרף (ר"י נ"ג ח"ט).

סעיף טו

אם מקצתן בפנים ומקצתן בחוץ, ושליח צבור תוך הפתח, (נד) הוא מצרף.

סעיף טז

חצר קטנה שנפרצה במילואה לגדולה, דהיינו שנפרצה קטנה במקום חיבורה לגדולה ונפל כל אותו כותל שהיה מפסיק ביניהם, ובגדולה נשאר משארית כותל זה שנפל פסים (פי' מעט כותל ישר ושוה) מכאן ומכאן, הגדולה כמופלגת מן הקטנה, ואין הקטנה מופלגת מן הגדולה אלא הרי היא כקן זוית שלה. לפיכך, אם (נה) תשעה בגדולה ואחד בקטנה, מצטרפין שהקטנה נגררת אחר הגדולה והרי היא כאילו היא בתוך הגדולה, כיון שהרוב בגדולה, אבל אם היו תשעה בקטנה ואחד בגדולה, או חמשה בזו וחמשה בזו, יג אין מצטרפין.

סעיף יז

היה שליח צבור בקטנה וצבור בגדולה, מוציאן ידי חובתן, שהוא נגרר אחריהם. אבל אם היה ש"צ בגדולה וצבור בקטנה, (נו) אינו מוציאן ידי חובתן, שאין הרוב נגרר אחר היחיד.

סעיף יח

אם קצת העשרה בבהכ"נ [טו*] (נז) וקצתם בעזרה, (נח) אינם מצטרפים.

סעיף יט

* (נט) ש"צ בתיבה ותשעה בבהכ"נ, יד מצטרפין, אף על פי שהיא גבוהה י' ורחבה ד' ויש לה מחיצות גבוהות י', מפני שהיא <ה> בטלה לגבי בהכ"נ. ויש מי שכתב * דהני מילי כשאין המחיצות מגיעות לתקרת הגג.

סעיף כ

היו עשרה במקום א' ואומרים קדיש וקדושה, אפילו מי (ס) שאינו עמהם (סא) יכול לענות. * (סב) וי"א שצריך (סג) שלא יהא מפסיק (סד) טינוף טו או (סה) [יז] עבודת כוכבים.

ביאור הגר"א אורח חיים סימן נה

סעיף יט

אף על פי כו'. דההיא דעירובין הנ"ל שהן מחולקין בתשמישן אבל כאן תשמיש א' הוא ותשמיש בה"כ הוא וראיה ממ"ש בסוטה ל"ח ב' פשיטא כו' תיבה לא מיפסקא ומסתמא תיבה גדולה כדרך שעושיין להשמיע לעם וה"ה כאן ועוד כיון שרואין מצטרפין אפי' בב' בתים כמ"ש בירושלמי לענין בהמ"ז וכנ"ל סעיף י"ד רשב"א שם אבל יש לדחות כל הראיות:

משנה ברורה סימן נה

(מח) כל העשרה - ואפילו אם אינן רואין אלו את אלו כיון שהם בבית אחד [אחרונים] אבל אם מקצתם בחדר זה ומקצתם בחדר אחר אינם מצטרפין אף על פי שהפתח פתוח ביניהם [מו] משום דאין שם פרצה והפתח גופא כמחיצה חשובה וה"ל שני בתים [מז] ואפילו כשאין דלת ביניהם כל שהם בשני רשויות ואין רואין זה את זה אין מצטרפין ויש [מח] מחמירין אפילו בראוי:

(מט) אחד - היו ט' בבית ואחד בסוכה [מט] י"א דמצטרף [נ] ויש חולקין. כשיש ט' במקום אחד ואחד אחר היולין שפורסין לצניעות מצטרפין ודוקא אם פירשו לצניעות בעלמא אבל אי איכא תפילין או ס"ת ופירשו סדין כי היכי דליהוי מחיצה לשמש מטתו הוי נמי מחיצה לצירוף עשרה ולא מצטרפו [פר"ח] ופמ"ג מצדד דבכל גווני מצטרפי:

(נב) מצטרף עמהם - דאף די שפסק מחיצה ביניהם [נא] כיון דמראה להם פניו דומה למה שמבואר לקמן בסימן קצ"ה לענין זימון דאם מקצתן רואין אלו את אלו דמצטרפין וא"כ לפ"ז פשוט העומדים בעזרת נשים ובמחיצה המפסקת יש חלון ומראה להם פניו משם מצטרף עמהם לעשרה וכ"ש דאם יש בלעדו עשרה נחשב תפלה בצבור עי"ז ואעפ"כ

יותר טוב [נב] אם בנקל הוא לו לירד לבהכ"נ שירד [נג] דיש מהאחרונים שחולקין על עיקר הדין וסוברין דעניינו אינו דומה כלל לזימון:

(נז) וקצתם בעזרה - ה"ה אפי' [נט] אם ט' בבהכ"נ ויחיד בעזרה. כתב הפמ"ג דההיא דסעיף י"ז וי"ח וי"ט מיירי בשאינן רואין זה את זה דברואין זה את זה אפילו בשני בתים ממש מצטרפין דומיא דזימון לקמן בס"קצ"ה [o] ויש מחמירין אפילו ברואין ובמקום הדחק אפשר שיש להקל:

ביאור הלכה סימן נה

סעיף יג

* ולחוץ כלחוץ - ואם רואין אלו את אלו יוכלו להצטרף אפילו עומדים לגמרי לחוץ דומיא דמה שהקיל המחבר לקמן בסעיף י"ד [פר"ח וכן משמע מפמ"ג] ולכתחלה יותר טוב להחמיר בזה שיכנסו לפנים דקולא זו דמהני רואין אלו את אלו לענין צירוף כמו לענין בהמ"ז לקמן בסימן קצ"ה נובע מתשובת הרשב"א בסימן צ"ו והוא לא כתב שם זה רק בדרך אפשר:

סעיף יט

* ש"ץ בתיבה וכו' מצטרפין - עיין בביאור הגר"א שכתב דיש לדחות כל הראיות שהובא בב"י בשם הרשב"א לזה ומ"מ נ"ל שאפילו לפי דעת הגר"א אין להחמיר לכתחילה רק לענין צירוף אבל לענין תפלה בצבור לענין השמש שעומד שם יש להקל דבלא"ה דעת הרדב"ז להקל לענין זה אפילו בחדר שלפנים מן הבית וכמו שהבאתי במ"ב בס"ק נ"ח עי"ש:

ערוך השולחן אורח חיים הלכות ברכות השחר סימן נה

סעיף יז

הא דאמרינן בפסחים [פ"ה:]: דאפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים ה"פ דמי שעובר ברחוב אצל בהכ"נ ושומע שהצבור אומרים קדיש או קדושה וברכו צריך לענות עמהם אם אין הפסק דבר מטונף ביניהם או עבודת כוכבים אמנם זהו הכל כשיש עשרה במקום אחד והיינו בחדר אחד אבל לצרף עשרה משני מקומות אין מצטרפין ובהכרח לומר כן דהא אכל בי עשרה שכינתא שריא וזה לא שייך אלא שמקובצין במקום אחד דאל"כ הא לעולם יש עשרה בעיר ומה לי שני מקומות או עשרה מקומות אלא דצירוף העשרה צריכים כולם להיות בחדר אחד וגם הש"ץ צריך להיות עמהם בחדר אחד ויש בזה פרטי דינים כפי שיתבאר בס"ד:

סעיף כ

וכתב רבינו הב"י בסעיף י"ד מי שעומד אחורי בהכ"נ וביניהם חלון אפילו גבוה כמה קומות אפילו אינו רחב ארבע ומראה להם פניו משום מצטרף עמהם לעשרה עכ"ל כן הביא בספרו הגדול בשם גאון ע"ש וס"ל דראיית הפנים בענין זה הוי ככל הגוף ואפשר דכיון דכל בי עשרה שכינתא שריא ועיקר השראת השכינה היא על הפנים כדכתיב [שמות לד, כט] כי קרן עור פניו ויש מי שכתב דאע"ג דעליות אינן מצטרפות להעומדים בבית מ"מ אם העליות אינן במחיצות גמורות אלא בכלונסאות באופן שרואין אלו שלמטה אותן שלמעלה וקשה עליהם לירד למטה מצטרפין זה עם זה ויש מגמגמין בזה [עאר"ר סק"ב וש"ת סקט"ו] ואולי בשעת הדחק יש לסמוך ולהתיר מיהו זה ודאי העומדים בעזרת נשים לא יצטרפו עם העומדים בבהכ"נ אף שיש חלונות מעזרת נשים להבהכ"נ ורואים אלו פניהם של אלו כיון שמחיצות גמורות הן הוויין שתי רשויות ולא דמי לעומד אחורי בהכ"נ דמצטרף בראיית פנים דהתם אינו עומד בבית בפ"ע אלא בחצר או ברחוב ולכן חשבינן ליה כאלו עומד בבהכ"נ אבל לא בעומד בבית בפ"ע [כנלע"ד וגם בהעומד אחורי בהכ"נ אינו מצטרף אלא אחד ולא יותר דכן משמע לשון הש"ע והבו דלא לוסף עלה כן נלע"ד בדינים אלו]:

סעיף כג

אבל אם הקטנה לא נפרצה במילואה להגדולה אין מצטרפין זל"ז כלל לפיכך אין מצטרפין למנין משני חדרים ובבהכ"נ צריכים כולם להיות בבהכ"נ ואם אחד עומד בעזרה והיינו בבית הכניסה או בחדר שאצל בהכ"נ אף שיש פתח מהחדר להבהכ"נ אין מצטרפין וכבר נתבאר דכל זה הוא לענין צירוף אבל כשיש מנין במקום אחד יכולים העומדים במקומות אחרים לענות אמן וקדיש וקדושה וברכו ואם מתפללין עמהם נחשבים כמתפללים בצבור: